

SCHEMATY ARGUMENTACJI DOUGLASA WALTONA JAKO METODOLOGICZNA PODSTAWA ANALIZY JĘZYKA NAUK POLITYCZNYCH W PŁASZCZYŹNIE BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Joanna K. Skulska

Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie. Jednym z kluczowych nurtów współczesnych badań nad argumentacją jest tzw. logika nieformalna (ang. *informal logic*). Wśród jej czołowych przedstawicieli należy wymienić takich uczonych jak J.A. Blair, R.H. Johnson czy D. Walton. Motywacją do stworzenia tej koncepcji była chęć zaangażowania narzędzi logiki do zastosowań takich jak analiza i ocena argumentacji prowadzonych w życiu codziennym, w politycznych debatach, prawnych sporach czy społecznych komentarzach charakterystycznych dla gazet, telewizji, Internetu, dlatego też może być użyta w nauce o bezpieczeństwie. Charakterystyczną cechą tego typu argumentów jest po pierwsze ich dialogiczna struktura, po drugie niemonotoniczny (podważalny) charakter. Logika nieformalna dostarcza nam metodologicznych narzędzi w postaci schematów argumentacji, które umożliwiają tego typu analizę. Schematy argumentacji obejmują dedukcyjne formy rozumowania, jak *modus ponens*, i indukcyjne formy – jak argument ze zgromadzonych zbiorów danych do statystycznego wniosku wynikającego z tych danych. Ten rodzaj rozumowania wspomaga wnioskowanie w przypadku jego niekompletności, umożliwia domyślenie się niewiadomych danych. Stanowi on zatem idealne narzędzie wspierające nauki społeczne oraz analizę „języka” w danym dyskursie naturalnym. Może również być przydatny w nauce o bezpieczeństwie.

Wstęp

Do czołowych przedstawicieli logiki nieformalnej należą tacy uczeni jak J.A. Blair, R.H. Johnson czy D. Walton¹. Motywacją do stworzenia tej koncepcji była chęć zaangażowania narzędzi logiki do zastosowań takich jak analiza i ocena argumentacji prowadzonych w życiu codziennym, w politycznych debatach, prawnych sporach czy społecznych komentarzach charakterystycznych dla gazet, telewizji, Internetu. Charakterystyczną cechą tego typu argumentów jest po pierwsze ich dialogiczna struktura, po drugie niemonotoniczny (podważalny) charakter. Logika nieformalna dostarcza nam metodologicznych narzędzi, w postaci schematów argumentacji, które umożliwiają tego typu analizę. Schematy argumentacji obejmują dedukcyjne formy rozumowania, jak *modus ponens*, i indukcyjne formy – jak argument ze zgromadzonych zbiorów danych do statystycznego wniosku wynikającego z tych danych. Ten rodzaj rozumowania wspomaga wnioskowanie w przypadku jego niekompletności, umożliwia domyślenie się niewiadomych danych. Stanowi zatem

---

¹ Zob. R.H. Johnson, T. Blair, *Logical Self-Defence*, Toronto 1977; D. Walton, *Informal Logic: A Handbook for Critical Argumentation*, Cambridge University Press, New York 1989.

idealne narzędzie wspierające stosowaną w naukach społecznych analizę „języka” w danym dyskursie naturalnym.

Podstawy metodologiczne stosowane w naukach społeczno-politycznych

Przedmiotem poznania politologii, jako jednej z dyscyplin humanistyczno-społecznych, jest działalność państwa, w tym partii politycznych. Bada ona ogół zjawisk, relacji, stosunków, jakie zachodzą podczas procesu zdobywania, wykonywania i utrzymywania władzy². Bada zarówno zjawiska wewnątrz państwa, jak i stosunki międzypaństwowe. Badania te zawsze prowadzone są w odniesieniu do konkretnej sytuacji empirycznej, mają na celu wykrycie prawidłowości i przewidywanie ich wpływu na ukształtowanie się przyszłych zjawisk. Konieczne jest, aby badane zagadnienia ujęte zostały kompleksowo, gdyż przedmiotem analizy jest całokształt systemu politycznego. Kompleksowe badania zapewnia rzetelna analiza uwzględniająca prawidłowe zastosowanie metodologii badawczej, ustalenie występujących wzorców, wykrycie sprzeczności, ich źródeł oraz przyczyn, a także próba wyciągnięcia wniosków i przewidywań na przyszłość. Dla prowadzenia badań w dziedzinie politologii niezbędne jest zatem ujęcie systemowe, które stanowi nowy paradygmat współczesnej nauki. Systemowe ujęcie uwzględnia konieczność międzydyscyplinarnej integracji wiedzy, która stworzyłaby możliwość powiązania różnych danych empirycznych i teoretycznych w ramach jednej szerokiej teorii o wysokim poziomie ogólności³. Mimo że teoria systemowa⁴ jest obecnie bardzo mocno rozwijającą się dziedziną, zakres definicyjny pojęcia systemu – układu nie jest jednoznaczny i ulega zmianie w zależności od koncepcji poszczególnych autorów. Wpływ na taką sytuację ma różny poziom ogólności, różnorodny charakter badań oraz metody analiz w poszczególnych dziedzinach nauki. Ogólnie przyjmuje się, że system to „zbiór elementów i zachodzących między nimi wzajemnych relacji i sprzężeń, tworzących zdolną do funkcjonowania całość”⁵. Charakterystycznym zjawiskiem systemu jest fakt, że jako całość posiada on cechy, jakich nie mają odizolowane z całości jego elementy. Powiązania i relacje między tymi elementami (podsystemami) sprawiają, że nie da się sprowadzić cech całości systemu do sumy cech elementów składowych. Elementy systemu mogą stanowić podsystemy, funkcjonujące także jako samodzielne systemy

---

² B. Dobek-Ostrowska, R. Wiszniowski, *Teoria komunikowania publicznego i politycznego*, wyd. Astrum, Wrocław 2007, s. 105.

³ A. Jakubik, *Zaburzenia osobowości*, Warszawa, PZWL, 2003, s. 113.

⁴ L. von Bertalanffy, *Kritische Theorie der Formbildung*, Berlin 1928 (*Modern Theories of Development. An Introduction to Theoretical Biology*, Oxford 1933, New York 1962).

⁵ A. Jakubik, *Podstawy teoretyczno-metodologiczne psychiatrii systemowej*, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, s. 118.

w ramach systemu szerszego, czyli nadsystemu, np. człowiek jako system wchodzi w skład nadsystemu, jakim jest grupa społeczna.

Z tej perspektywy ujęcie systemowe w badaniach politologicznych jest niezbędne. Zasadniczą cechą poznania politologicznego jest bowiem konieczność ujmowania systemu zjawisk, procesów, analizowanie przemian zachodzących pod wpływem funkcjonowania systemów politycznych wraz z ich podsystemami. Rzeczywistość polityczna jest dynamiczna, niestacyczna. Funkcje, jakie spełnia politologia, to przede wszystkim: funkcja konceptualizacyjno-opisowa, wyjaśniająca, prognostyczna, metodologiczno-oceniająca, integracyjna, instrumentalno-racjonalizująca, ideologiczna. Politologia ma za zadanie zatem dostarczyć zasób pojęć, kategorii i reguł opisu rzeczywistości z punktu widzenia swojej dziedziny, wyjaśnić procesy i zjawiska polityczne, przewidywać i prognozować na przyszłość, formułować oceny przydatności zebranych informacji. Ponadto zajmuje się prognozowaniem schematów metod i procedur badawczych, w swych badaniach wykorzystuje dorobek naukowy innych dyscyplin, co umożliwiła łączenie ze sobą osiągnięć uzyskanych niezależnie, dostarcza społeczeństwu wiedzy racjonalizującej działania polityczne, jak również wywiera duży wpływ na świadomość ludzi.

Podobnie jak wszystkie nauki o społeczeństwie, tak i politologia ma indukcyjne pochodzenie⁶. Metody, jakimi się posługuje, osadzone są zatem we współczesnym pojęciu rozumowań niepewnych (ang. *nonmonotonic, defeasible, presumptive*)⁷. Rozumowania te pod pewnym względem stanowią zatem odpowiednik reguł inferencji monotonicznych systemów dedukcyjnych, z jedną jednak różnicą – wniosek wyprowadzony w oparciu o rozumowania niemonotoniczne nie jest przyjęty z całkowitą pewnością. Rozszerzenie zbioru przesłanek o jakieś nowe informacje zobowiązuje (ang. *commit*) nas do wycofania poprzedniego wniosku i przyjęcia nowego. Rozumowania te opierają się nie na przesłankach koniecznych, ale na przesłankach prawdopodobnych. Przesłanki, które opisują najczęściej (zazwyczaj) występującą sytuację, są zazwyczaj (choć nie zawsze) prawdziwe. Podstawę poznania politologicznego stanowią materiały źródłowe. Dostarczają one określonych informacji nazywanych wiedzą źródłową. Są nimi wytwory działalności politycznej, społecznej i kulturowej społeczeństwa. Zalicza się do nich wszelkie dokumenty, akta, statuty, inwentarze, protokoły, sprawozdania, stenogramy, kroniki, pamiętniki, wspomnienia, informacje prasowe. Z punktu widzenia poznania politologicznego źródłem jest

---

⁶ Indukcja (łac. *inductio* – wprowadzenie) to typ rozumowania redukcyjnego. Określa się je jako wnioskowanie „od szczegółu do ogółu”, tj. wnioskowanie z prawdziwości racji (wniosków w szerokim znaczeniu tego słowa) o prawdziwości następstw (przesłanek w szerokim znaczeniu tego słowa). J.M. Bocheński, *Współczesne metody myślenia*, wyd. ANTYK, 2009; T. Jemiolo, A. Dawidczyk, *Wprowadzenie do metodologii badań bezpieczeństwa*, Warszawa 2008, s. 22.

⁷ H. Prakken, G. Vreeswijk, *Logics for Defeasible Argumentation, Handbook of Philosophical Logic*, tom. 4, wyd. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht 2002, s. 219-318.

każdy utrwalony i zachowany ślad myśli, działania oraz aktywności ludzkiej służący do jego deskrypcji, eksploracji oraz przewidywania związanej z nim rzeczywistości politycznej⁸. Jest nim wszelka informacja o rzeczywistości społeczno-politycznej, gdziekolwiek ona się znajduje. Owe materiały źródłowe, które stanowią podstawę poznania politologicznego mocno związane są ze zjawiskiem komunikacji międzyludzkiej. Podstawą badań metodologicznych politologii powinna być zatem analiza „języka” nauk społecznych osadzona w analizie dyskursu naturalnego, jakim są np. debaty polityczne. Wymagałoby to korelacji współczesnej teorii argumentacji, ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji schematów argumentacyjnych D. Waltona, ze stosowanymi w naukach społecznych, politycznych podstawami metodologicznymi zmierzających ku analizie „języka” nauk społecznych.

Współczesna teoria argumentacji

Dla zrozumienia struktury teorii argumentacji niezbędne jest zaprezentowanie jej podstawowych pojęć i metod, które rozwinęły się do obecnej chwili. W literaturze wyróżnione są cztery zadania podejmowane przez teorię argumentacji: identyfikacja, analiza, ocena i inwencja (ang. *invention*)⁹. Zadanie identyfikacji polega na zidentyfikowaniu w tekście dyskursu przesłanek i wniosku argumentu¹⁰. O rozpoznaniu wypowiedzi jako wypowiedzi argumentacyjnej decydują własności jej kontekstu, cechy jej struktury, a także dostrzegalny związek pomiędzy stwierdzeniami w niej zawartymi¹¹. Częścią tego zadania jest także określenie, czy dany argument znaleziony w tekście pasuje do znanej formy argumentu o nazwie schemat argumentacji.

Celem analizy jest standaryzacja, czyli wyodrębnienie w wypowiedzi argumentacyjnej zawartych w niej przesłanek oraz wniosku argumentu. „Wynikiem standaryzacji jest zwarte, jasne, neutralne emocjonalnie, a jednocześnie treściowo pełne i zgodne z intencjami twórcy argumentu przedstawienie przesłanek i konkluzji argumentu”¹². Aby dokonać prawidłowej standaryzacji, niezbędna jest szczegółowa analiza struktury argumentu. Podstawowe rozróżnienie w strukturze tekstu argumentacyjnego dotyczy liczby „kroków dowodowych”. Wyróżnia się dwa typy

---

⁸ A.J. Chodubski, *Wstęp do badań politologicznych*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2008, s. 46-48.

⁹ *Argumentation Theory: A Very Short Introduction*, „Argumentation in Artificial Intelligence”, ed. Iyad Rahwan and Guillermo Simari, Springer, Berlin 2009 1-24.

¹⁰ Z argumentem (łac. argumentum) mamy do czynienia, gdy „jako uzasadnienie poglądu T przedstawione są jakieś zdania P1, P2, ..., Pn; zdania te nazywa się przesłankami, zaś zdanie T – konkluzją argumentu”; K. Szymanek, *Sztuka argumentacji. Słownik terminologiczny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.

¹¹ J. Skulska, *Zastosowanie schematów argumentacyjnych Douglasa Waltona w komunikacji*, (w:) „Nowoczesne Systemy Zarządzania”, Zeszyt nr 6, pod red. M. Murawskiej, Wyd. WAT 2011.

¹² K. Szymanek, *Sztuka argumentacji. Słownik terminologiczny*, op. cit., s. 40.

argumentacji¹³: argumentacje proste (występuje w nich jeden krok dowodowy, tzn. żaden z wniosków nie został użyty do wyprowadzenia innych, kolejnych wniosków); argumentacje złożone, seryjne, ang. *serial argument* (występuje w nich więcej niż jeden krok dowodowy, tzn. co najmniej jeden wniosek stanowi przesłankę dla innego wniosku). W drugim przypadku w strukturze argumentacji wyróżnić można podargumentację pośrednią, czyli taką, w której pewne przesłanki są wykorzystane do uzasadnienia innych przesłanek.

Kolejnym ważnym rozróżnieniem w strukturze argumentacji jest sposób, w jaki przesłanki wspierają konkluzję. Wyróżnia się dwa podstawowe typy przesłanek: (1) przesłanki, które zespołowo uzasadniają wniosek (tzn. usunięcie którejkolwiek z nich całkowicie pozbawia argumentację mocy uzasadniającej) oraz (2) przesłanki, które niezależnie uzasadniają wniosek (tzn. usunięcie którejkolwiek z nich jedynie osłabia uzasadniającą siłę argumentacji)¹⁴. W efekcie przesłanki mogą uzasadniać wniosek w sposób łączny, rozłączny lub mieszany¹⁵.

Następnym istotnym pojęciem w strukturze argumentacji jest pojęcie entymematu. W codziennej komunikacji niektóre fragmenty argumentacji pozostają niewypowiedzane ze względu np. na ich oczywistość. Znalezienie ukrytych przesłanek i wniosków w argumentacji, które muszą być wyraźnie zaznaczone, jest niezbędne, aby właściwie ocenić argument. Argumenty znajdujące się w tekstach języka naturalnego dyskursu mają tendencję do opuszczania kilku przesłanek, a w niektórych przypadkach także wniosek może być niejawni. W przypadku gdy w argumentacji któraś z przesłanek pozostaje ukryta, mówimy o przesłance entymematycznej (ang. *enthymeme*) czy przesłance ukrytej, domyślnej (ang. *missing premise*).

Ostatnie pojęcie, na które chcę zwrócić uwagę przy analizie struktury argumentacji, ma charakter dialektyczny, tzn. związane jest z budowaniem złożonych struktur argumentacyjnych, w których uczestnicy dialogu nie tylko uzasadniają jakieś twierdzenie, lecz także je atakują. Podstawowe pojęcie w takiej strukturze stanowi refutacja, czyli stwierdzenie będące w opozycji do jakiegoś innego stwierdzenia. W formalnych systemach taka opozycja sprowadza się do logicznej sprzeczności (zdania i jego negacji), natomiast w praktyce komunikacyjnej może ona przybierać bardziej zróżnicowane formy (stąd określenie refutacja, zamiast np. negacja).

Kolejnym wymienianym w literaturze, trzecim zadaniem podejmowanym przez teorię argumentacji jest ocena. Funkcją oceny jest ustalenie, czy argument jest słaby, czy silny, poprzez ogólnie stosowane kryteria. Jednym z najważniejszych narzędzi

---

¹³ Ibidem, s. 41-42.

¹⁴ J. Freeman, *Dialectics and the Macrostructure of Arguments*, Foris, Berlin 1991.

¹⁵ M. Beardsley, *Practical Logic*, Prentice-Hall, New York 1950; K. Szymanek, *Sztuka argumentacji. Słownik terminologiczny*, op. cit.; K. Szymanek, K. Wieczorek, A. Wójcik, *Sztuka argumentacji. Ćwiczenia w badaniu argumentów*, PWN, Warszawa 2005; M. Tokarz, *Argumentacja, perswazja, manipulacja. Wykłady w teorii komunikacji*, GWP, Gdański 2006.

aktualnie wykorzystywanych do wspierania zadania analizy i oceny argumentów jest diagram argumentacji. Metoda diagramów polega na wizualnej reprezentacji struktury oraz schematów argumentacji.

Ostatnim i zarazem najmniej rozwiniętym zadaniem teorii argumentacji, na jakie wskazuje literatura, jest zadanie inwencji. Polegać ma na budowaniu nowych argumentów, które mogą być wykorzystane do udowodnienia konkretnego wniosku. W historii występowały nieliczne próby rozwiązania tego zadania. Głównymi badaczami zajmującymi się tą dziedziną są D. Walton, Ch. Reed i F. Macagno¹⁶. W oparciu o tradycję arystotelesowskich toposów budują oni teorię schematów argumentacji. Dokładna ich charakterystyka przedstawiona zostanie w kolejnym rozdziale.

Teoria schematów argumentacji D. Waltona

Teoria schematów argumentacji zbudowana głównie w oparciu o tradycję arystotelesowskich toposów jest odpowiedzią na czwarte zadanie, jakie stawia przed sobą teoria argumentacji – zadanie inwencji¹⁷. Schematy mają zatem na celu budowanie nowych argumentów, które mogą być wykorzystane do udowodnienia konkretnego wniosku. Idealnie jednak nadają się również do funkcji analizy oraz oceny argumentów. Schematy argumentacji to rozumowania oparte na toposach, czyli funkcjach zdaniowych uznawanych za powszechnie ważne¹⁸, oraz współczesnym pojęciu rozumowań niepewnych (ang. *nonmonotonic, defeasible, presumptive*)¹⁹. Schematy argumentacji opierają się na przesłankach prawdopodobnych, które opisują najczęściej występującą sytuację. Takie rozumowanie jest przypuszczalne i podważalne. Ten rodzaj rozumowania jest tylko prawdopodobny i często odnosi się do warunków niepewności i braku wiedzy. Domniemane rozumowanie wspiera wnioskowanie w warunkach niekompletności, poprzez umożliwienie domyslenia się niewiadomych danych. Rozumowanie to jest podważalne w tym sensie, że wniosek może zostać wycofany lub zmieniony w przypadku, gdy znane (ale niepewne) dane okażą się wadliwe²⁰. Przykładowym argumentem tego typu jest rozumowanie: „Ptaki latają; Tweety jest ptakiem, dlatego Tweety umie latać, gdzie wyjątki, jak Tweety ma złamane skrzydła, nie są z góry znane i nie można ich przewidzieć statystycznie”²¹.

---

¹⁶ D. Walton, C. Reed, F. Macagno, *Argumentation Schemes*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Arystoteles, *Retoryka*, op. cit..

¹⁹ H. Prakken, G. Vreeswijk, *Logics for Defeasible Argumentation, Handbook of Philosophical Logic*, tom. 4, wyd. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht 2002, s. 219-318.

²⁰ J. Fox, Das S. Subrata, *Safe and Sound: Artificial Intelligence in Hazardous Applications*, Cambridge Mass MIT Press, Cambridge 2000.

²¹ D. Walton, *Argumentation Theory: A Very Short Introduction*, „Argumentation in Artificial Intelligence”, ed. Iyad Rahwan, Guillermo Simari, Springer, Berlin 2009/1-24.

Schematy argumentacji opierają się nie na przesłankach koniecznych, ale na przesłankach prawdopodobnych, które opisują najczęściej (zazwyczaj) występującą sytuację, przesłanki te są zatem zazwyczaj (choć nie zawsze) prawdziwe. Walton – podążając za zdaniem Arystotelesa – uważa, że punktem wyjścia argumentacji zazwyczaj jest *doksa*. Należy zatem w roli przesłanek dobierać zdania, które są zgodne z powszechnymi opiniami.

Arthur Hastings²² w tezach doktoratu (1963) zaprezentował systematyczną analizę wielu najpopularniejszych schematów²³. Sam schemat, w podejściu Hastingsa, jest określony przez wskazanie formy przesłanek i wniosków w każdym rodzaju argumentach. Hastings wyróżnia jedną szczególną przesłankę w każdym schemacie (zgodnie z wskazaniem Toumlina²⁴), która mogłaby być postrzegana jako uogólnienie lub zasada, prowadząca inne założenie lub przesłanki do wniosku. Taki nakaz jest zazwyczaj niepewnym uogólnieniem i podlega weryfikacji. Dlatego też do każdego schematu Hastings podaje odpowiedni zestaw krytycznych pytań. Walton (1996)²⁵ zidentyfikował około trzydziestu jeden (w zależności od sposobu ich liczenia) schematów argumentacji dla typowych niepewnych rozumowań. Podążając za modelem Hastingsa, Walton do schematów dołączył zestaw krytycznych pytań, którego zadaniem jest dopasowanie i testowanie struktury schematu argumentu. Zadawanie krytycznych pytań oraz udzielanie na nie odpowiedzi jest formą określania rodzaju struktury w każdej z obu stron współdziałających ze sobą. Jeśli argument przedstawiony przez zwolennika spełnia wymagania systemu, a przesłanki są do zaakceptowania przez respondenta, to respondent jest zobowiązany do zaakceptowania wniosku. Taka akceptacja lub zobowiązanie, jak to jest często nazywane, jest w dialogu tymczasowe. Jeśli respondent zada jedno z krytycznych pytań pasujących do schematu, a orędownik nie oferuje odpowiedniej odpowiedzi, argument jest podważalny. Widać zatem, że podważalność jest związana ze strukturą dialogu.

Te dwa elementy razem, schemat argumentacji i pasujące krytyczne pytania, są używane do oceny danego argumentu w konkretnym przypadku (w odniesieniu do kontekstu dialogu, w których argument jest zastosowany). Przytaczany argument jest oceniany przez osądzenie ciężaru dowodów z obu stron (pro i contra) w danym momencie, w którym argument został użyty. Wszystkie przesłanki są obciążone jakimś ciężarem dowodu. Następnie waga jest przesuwana w kierunku akceptacji wniosku, z zastrzeżeniem obalenia go przez zadawanie odpowiednich krytycznych pytań. Według standardowego podejścia do oceny argumentu w nieformalnej logice podany argument musi być oceniany w świetle trzech czynników – akceptowalności

---

²² A.C. Hastings, *A Reformulation of the Modes of Reasoning in Argumentation*, Ph.D. Dissertation, Northwestern University, Evanston, Ill. 1963.

²³ Idem, *A Reformulation of the Modes of Reasoning in Argumentation*, op. cit.

²⁴ S. Toulmin, *The Uses of Argument*, op. cit.

²⁵ D. Walton, *Argumentation Schemes for Presumptive Reasoning*, LEA, New York 1996.

przesłanki, znaczenia przesłanek dla wniosku oraz oceny, czy przesłanki zapewniają wystarczający powód do przyjęcia wniosku.

Idea schematów argumentacji zostanie opisana na przykładzie schematu utworzonego dla argumentu ze znaku.

Schemat argumentu ze znaku²⁶

Przesłanka: A jest prawdziwe w danej sytuacji.

Przesłanka: W tym typie sytuacji zdarzenie opisywane przez B zachodzi zwykle, gdy zajdzie jego oznaka opisywana przez A.

Wniosek: B jest prawdziwe w tej sytuacji.

Walton opisuje następującą sytuację będącą ilustracją tego schematu²⁷: Helen i Bob wędrują w Banffi, Bob wskazuje w niektórych miejscach wzdłuż ścieżki ślady, mówiąc: „Wyglądają one jak ślady niedźwiedzia, więc niedźwiedź musiał przechodzić wzdłuż tej ścieżki”.

W schemacie argumentacji przedstawionym powyżej jedna z przesłanek funkcjonuje jako uogólnienie. Główna przesłanka jest uzależnieniem stwierdzającym, że jeśli A jest prawdą, to na ogół, ale z zastrzeżeniem wyjątków, B jest prawdziwe. To uogólnienie jest podważalne. Ślady mogły zostać zostawione na ścieżce przez oszustów. Jednak w przypadku braku dowodu jakiegoś oszustwa rozsądne jest, aby tymczasowo wyciągnąć wniosek, że niedźwiedź przeszedł wzdłuż ścieżki. Argument ze znaku jest ściśle związany z ang. *abductive* wnioskowaniem lub wnioskowaniem z *najlepszego wyjaśnienia*, ponieważ najlepszym wyjaśnieniem obserwowanych śladów jest hipoteza, że niedźwiedź szedł wzdłuż ścieżki, zostawiając ślady. Może istnieć inne wyjaśnienie, ale z braku dodatkowego dowodu hipoteza o niedźwiedziu może być wiarygodna jako podstawa do wysunięcia tymczasowego wniosku.

Lista schematów argumentacji podanych przez Waltona²⁸ nie jest kompletna, ale identyfikuje wiele z najbardziej powszechnych form podważalnej argumentacji, która powinna być przedmiotem badań. Wśród niepewnych schematów argumentacji przedstawione i przeanalizowane przez Waltona (1996)²⁹ są takie znane rodzaje argumentacji, jak: argument ze znaku, argument z przykładu, argument z werbalnej klasyfikacji, argument od dowodu do hipotezy, argument z falsyfikacji hipotezy, argument od korelacji do związku przyczynowego, argument od przyczyny do skutku, argument z konsekwencji, argument z analogii, argument ze straty, argument z ustalonej reguły, argument z wyjątkowego przypadku, argument z precedensu, argument ze stopniowości, argument przyczynowej równi pochyłej, argument precedensowej

---

²⁶ D. Walton, C. Reed, F. Macagno, *Argumentation Schemes*, op. cit., s. 10.

²⁷ Ibidem, s. 9.

²⁸ D. Walton, *Argumentation Schemes for Presumptive Reasoning*, op. cit., 1966.

²⁹ Ibidem.

równi pochyłej, argument nieostrości werbalnej klasyfikacji, argument arbitralnej werbalnej klasyfikacji, argument werbalnej klasyfikacji, argument werbalnej równi pochyłej, argument radykalnej równi pochyłej, dedukcyjny argument z niewiedzy, argument z zobowiązania, okolicznościowy argument przeciwko osobie, argument z pozycji posiadania wiedzy, argument z opinii eksperta, argument z powszechnej opinii, argument z powszechnej praktyki, argument z ethosu, argument ze stronniczości.

Adekwatność teorii argumentacji z uwzględnieniem schematów argumentów D. Waltona dla analizy typu politologicznego

W tej części artykułu zostanie pokazane, w jaki sposób metoda diagramów oraz schematy argumentacji D. Waltona wspierają analizę argumentacji. Analiza przeprowadzona zostanie na przykładzie wybranego fragmentu debaty politycznej³⁰. Debata odbyła się w 2007 roku tuż przed wyborami parlamentarnymi. Wzięli w niej udział członkowie przedstawiciele dwóch wygrywających w rankingach partii politycznych: prezes Prawa i Sprawiedliwości Jarosław Kaczyński oraz przewodniczący klubu parlamentarnego Platformy Obywatelskiej Donald Tusk. Była to najważniejsza debata w kampanii, jej wynik miał znaczący wpływ na wygraną w wyborach.

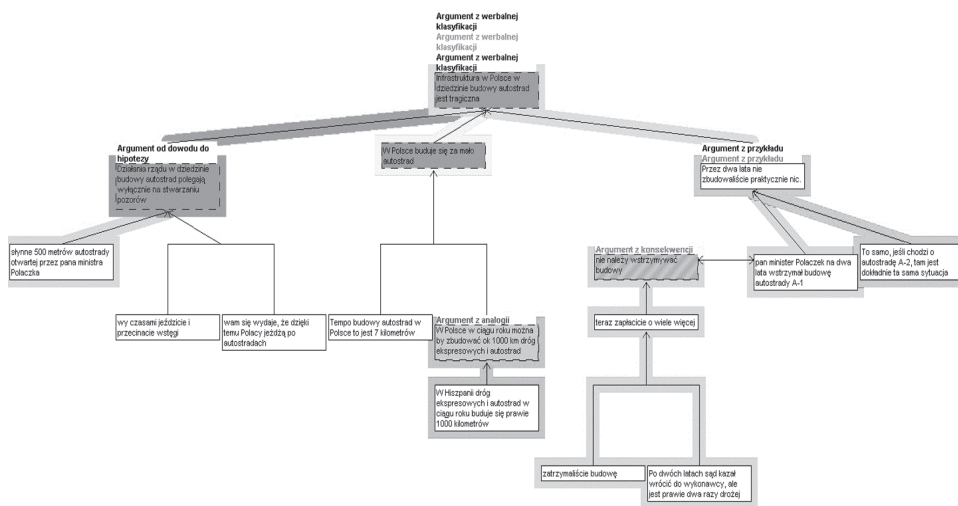
Joanna Wrześniewska-Zygier: Bez rozbudowy dróg i autostrad nie popchniemy rozwoju gospodarczego i inwestycji. Kto ma budować te autostrady? Państwo czy prywatni inwestorzy, na przykład Jan Kulczyk? W jaki sposób? Za co? Donald Tusk. Półtorej minuty na odpowiedź panowie mają.

Donald Tusk: Co do autostrad, to jest właściwie pytanie wyłącznie do pana premiera, bo mnie stać tylko, w tym przypadku też, na albo wyrozumiałość i powinienem milczeć, albo na złośliwe dowcipy. Te słynne 500 metrów autostrady otwartej przez pana ministra Polaczka. Ja wiem, mam takie wrażenie, kiedy słyszę pana premiera i pana ministra, że wy czasami jeździcie i przecinacie wstęgi, i wam się wydaje, że dzięki temu Polacy jeżdżą po autostradach. Tempo budowy autostrad w Polsce to jest 7 kilometrów zbudowanych przez was autostrad. W Hiszpanii dróg ekspresowych i autostrad w ciągu roku buduje się prawie 1000 kilometrów. Zatem dziś recepta jest bardzo prosta, i ja ją powiem panu premierowi, jeśli pan minister Polaczek na dwa lata wstrzymał budowę autostrady A-1, ponieważ wydawało mu się za drogo. Po dwóch latach sąd kazał wrócić do wykonawcy, ale jest prawie dwa razy drożej. To samo, jeśli chodzi o autostradę A-2, tam jest dokładnie ta sama sytuacja. Nie ufacie ani sobie, nie ufacie Polakom, nie ufacie partnerstwu publiczno-prywatnemu, skontrolowaliście przez dwa lata, zatrzymaliście budowę, teraz zapłacicie o wiele więcej, ale dwa lata zmarnowaliście. Przez dwa lata nie zbudowaliście praktycznie nic.

---

³⁰ Treść debaty znajduje na stronie: <http://www.platforma.org/pl/aktualnosci/newsy/art80,-tusk-ka-czynski-zapis-debaty.html> z dn. 17.04.2010.

Powyższemu fragmentowi debaty można nadać różną reprezentację wizualną w zależności od interpretacji słów Tuska dokonanej przez konkretnego analizującego. Jedną z propozycji została przedstawiona na rysunku 1 na diagramie wygenerowanym przez program Araucaria-PL³¹. Jest on przykładem reprezentacji argumentacji złożonej, w której między innymi wyodrębnić możemy przesłanki łączne, przesłanki rozłączne, uzasadnianie mieszane, argumentację seryjną, refutację oraz entymematyczny zarówno wniosek, jak i przesłankę.

Rys. 1. Wizualna reprezentacja fragmentu debaty z kampanii 2007

Źródło: K. Budzyńska, A. Nowacki, J. Skulska, *Argumenty, diagramy i Araucaria-PL*, Forum Artis Rhetoricae, 2010

Na diagramie oznaczone zostały różnego typu schematy argumentacji. Główny wniosek – „Infrastruktura w Polsce w dziedzinie autostrad jest tragiczna” – wprowadzony został z trzech rozłącznych przesłanek: „Działania rządu w dziedzinie budowy autostrad polegają wyłącznie na stwarzaniu pozorów”, „W Polsce buduje się za mało autostrad”, „Przez dwa lata nie zbudowaliście praktycznie nic”. Jest to przykład Waltonowskiego schematu argumentacji z werbalnej klasyfikacji (ang. *Argument from verbal classification*). Nad wnioskiem trzykrotnie pojawia się nazwa schematu argumentacji, ponieważ jest on uzasadniony trzema rozłącznymi, niezależnymi argumentacjami.

³¹ Przykład softwerowego narzędzia (jedyne dostępne w języku polskim) wspierającego analizę argumentacji, (w:) K. Budzyńska, A. Nowacki, J. Skulska, *Argumenty, diagramy i Araucaria-PL*, Forum Artis Rhetoricae, 2010.

Argument z werbalnej klasyfikacji *Przesłanka:* k ma określoną własność F
Przesłanka: Dla wszystkich x, jeśli x ma własność F, to x może być zaklasyfikowane jako posiadające własność G

Wniosek: k posiada własność G

Krytyczne pytanie: Czy k na pewno posiada własność F, czy można mieć co do tego wątpliwości?

Krytyczne pytanie: Czy o tej werbalnej klasyfikacji można powiedzieć, że jest dobrze opracowana, czy też jest klasyfikacją słabą, obiektem wątpliwości?

Rozpatrzmy sytuację argumentacyjną, gdy z przesłanki „W Polsce buduje się za mało autostrad” wyprowadzono wniosek „Infrastruktura w Polsce w dziedzinie autostrad jest tragiczna”. Argumentację przedstawioną powyżej otrzymamy poprzez zastąpienie w schemacie zmiennych k, F, x oraz G konkretnymi stałymi, czyli w miejsce zmiennej k należy wstawić „Polska”, w miejsce F – własność, jaką tej Polsce przypisujemy, a zatem w tym przypadku fakt, że buduje się w niej za mało autostrad, zmienną x należy w tym przypadku zastąpić przez „kraj”, natomiast zmienną G przez zdanie „infrastruktura w dziedzinie autostrad jest tragiczna”. Przesłanka druga w tym konkretnym wypadku jest entymematyczna, w trakcie wyprowadzania wniosku to my „domyślamy” się jej, rekonstruujemy. Walton wymienia dwa krytyczne pytania (KP) testujące poprawność użycia argumentacji z werbalnej klasyfikacji. Pierwsze pytanie weryfikuje sytuację, czy faktycznie ma ona miejsce, czy dana własność została słusznie przypisana. W tym przypadku jest to pytanie o to, czy w Polsce faktycznie buduje się mało autostrad, czy można mieć co do tego wątpliwości, czyli czy może jest to nieobiektywne stwierdzenie sytuacji. Drugie pytanie testuje samą strukturę i ciężar werbalnej klasyfikacji, na jakiej osadzony jest ten schemat – jest to pytanie testujące drugą przesłankę. Pytamy tu, czy jeśli w kraju buduje się za mało autostrad, to czy infrastruktura w tej dziedzinie jest w danym kraju tragiczna, czy nie? Odpowiedź na to pytanie zaważy o sile tej argumentacji.

Kolejnym wyróżnionym na diagramie schematem jest schemat argumentu od dowodu do hipotezy (ang. *Argument from evidence to a hypothesis*).

Argument od dowodu do hipotezy *Przesłanka:* Jeśli hipoteza A jest prawdziwa, to zdanie B, opisujące pewne zdarzenie, będzie prawdziwe

Przesłanka: B jest prawdziwe w danym przypadku

Wniosek: A jest prawdziwe

Hipotezą A jest w tym przykładzie stwierdzenie „Działania rządu w dziedzinie budowy autostrad polegają wyłącznie na stwarzaniu pozorów”, natomiast za B należy podstawić zdanie opisujące pewne konkretne zdarzenie, w tym przykładzie jest to „Słynne 500 metrów autostrady otwarte przez pana ministra Polaczka”. Przesłanka pierwsza Waltonowskiego schematu od dowodu do hipotezy stanowi główne

założenie tego rozumowania. Odnosząc je do przytoczonego fragmentu debaty, zakłada ono, że jeżeli prawdziwa jest hipoteza, że działania rządu w dziedzinie budowy autostrad polegają wyłącznie na stwarzaniu pozorów, to prawdziwe jest zdanie stwierdzające, że pan minister Polaczek oficjalnie otwierał „aż” 500 metrów wybudowanej autostrady (co miało na celu jedynie upozorowanie, że infrastruktura autostrad w Polsce dobrze się rozwija). Druga przesłanka zawarta w tym schemacie stwierdza faktyczną prawdziwość zajścia sytuacji opisywanej przez zdanie B, na tej podstawie możemy wyprowadzić wniosek o prawdziwości naszej hipotezy.

Walton do schematu argumentu od dowodu do hipotezy podaje trzy krytyczne pytania:

Krytyczne pytanie: Czy jest tak, że jeżeli A jest prawdziwe, to B jest prawdziwe?

Krytyczne pytanie: Czy B jest prawdziwe (fałszywe)?

Krytyczne pytanie: Czy może być jakiś inny powód prawdziwości B niż ten, że A jest prawdziwe?

Pytania te weryfikują prawdziwość użytych przesłanek, słuszność wyjściowego założenia oraz sprawdzają ewentualną możliwość innego wytłumaczenia występującego w danej wypowiedzi argumentacyjnej zdarzenia. Odnosząc się do przytoczonego przykładu i zadając pierwsze krytyczne pytanie, mamy na celu sprawdzenie, czy faktycznie tak jest, że jeśli celem władzy jest pozorowanie działań, to prawdziwa jest również taka ocena konkretnie opisanego działania. Kolejne pytanie weryfikuje, czy faktycznie taka sytuacja jak przytoczona w zdaniu B miała miejsce, a zatem czy minister Polaczek faktycznie otwierał 500 metrów autostrady? Oraz ostatnie pytanie każe nam szukać ewentualnych innych wytłumaczeń dla faktu przecinania wstęgi na 500 metrach autostrady niż to, że miało to na celu upozorowanie rozwijającej się infrastruktury autostrad.

Analizując dalej przedstawiony powyżej diagram fragmentu debaty, wyróżnić możemy kolejny schemat argumentu. Wniosek „Przez dwa lata nie zbudowaliście praktycznie nic” oraz prowadzące do niego dwie przesłanki „Pan minister Polaczek wstrzymał na dwa lata budowę autostrady A1” oraz „To samo jeśli chodzi o autostradę A2, tam jest dokładnie taka sama sytuacja”, są przykładem Waltonowskiego schematu argumentacji z przykładu (ang. *Argument from Example*). Zauważmy, że nad wnioskiem ponownie pojawia się dwukrotnie nazwa schematu argumentacji, ponieważ jest on uzasadniany dwiema rozłącznymi, niezależnymi argumentacjami.

Argument z przykładu

Przesłanka: W tej sytuacji k posiada własność F oraz własność G

Przesłanka: k jest typowym przykładem obiektu, który posiada własność F oraz może posiadać lub nie posiadać własności G

Wniosek: Generalnie, jeżeli x posiada własność F, to (zwykle, prawdopodobnie, typowo) x posiada również własność G

Argumentacja oparta na schemacie z przykładu zbudowana jest na uogólnieniu. Jej zdaniem jest znaleźć konkretne przykłady typowych obiektów działań będących podstawą do wyciągnięcia ogólnego wniosku. W tym konkretnym przypadku k reprezentuje autostradę, F – fakt, że się jej nie buduje, G – wstrzymanie działań przez rząd, x natomiast jest uogólnioną sytuacją, ogólną infrastrukturą autostrad.

Walton do tego schematu podaje szereg krytycznych pytań. Pytania te mają na celu wyeliminowanie ewentualności popełnienia błędu, która przy tego typu rozumowaniach opartych na uogólnieniach jest dość duża.

Krytyczne pytanie: Czy k faktycznie posiada własność F i G?

Krytyczne pytanie: Czy przykład k faktycznie wspiera uogólnienie (ogólny wniosek): czy jest to rzeczywiście przypadek podpadający pod tę generalizację?

Krytyczne pytanie: Czy k jest faktycznie typowym rodzajem przypadków, których dotyczy ta generalizacja?

Krytyczne pytanie: W jak szerokim zakresie ta generalizacja znajduje zastosowanie?

Krytyczne pytanie: Czy istnieją szczególne okoliczności odnoszące się do k, które osłabiają możliwość generalizacji?

Kolejnym, przedostatnim schematem, który został wyróżniony w przeanalizowanej wypowiedzi argumentacyjnej, jest schemat argumentu z konsekwencji (ang. *Argument from consequences*). Dotyczy on wypowiedzi, w której wnioskiem jest stwierdzenie „nie należy wstrzymywać budowy”, wyprowadzone z przesłanki „zapłacicie teraz o wiele więcej” (przesłanka ta wsparta jest dodatkowo dwiema przesłankami łącznymi, co daje nam w rezultacie argumentację seryjną).

Argument z konsekwencji

Przesłanka: Jeśli spowoduje się x, to prawdopodobnie wystąpią dobre (złe) konsekwencje

Wniosek: Powinno się (nie powinno się) spowodować x

W tym przykładzie wyraźnie widać zależność zawartą w schemacie: jeżeli wstrzyma się budowę autostrad, to nastąpią tego złe konsekwencje – cena budowy będzie znacznie większa. Walton wymienia trzy krytyczne pytania testujące poprawność użycia owej argumentacji.

Krytyczne pytanie: Jak duże jest prawdopodobieństwo, że przywołane konsekwencje będą (mogą, muszą itd.) mieć miejsce?

Krytyczne pytanie: Jeśli spowoduje się x, to czy wystąpią (lub mogą wystąpić) te konsekwencje i jakie dowody na to wskazują?

Krytyczne pytanie: Czy istnieją konsekwencje o przeciwnej wartości, które powinny być wzięte pod uwagę?

Ostatnim schematem wyróżnionym na diagramie jest schemat argumentu z analogii (ang. *argument from analogy*). Na tej właśnie podstawie z przesłanki „w Hiszpanii dróg ekspresowych i autostrad w ciągu roku buduje się 1000

kilometrów” wyprowadzony został wniosek entymematyczny (nie został on wypowiedziany głośno, ale można się go domyślić z kontekstu wypowiedzi) – „W Polsce w ciągu roku można by budować ok. 1000 km dróg ekspresowych i autostrad”.

Argument z analogii

Przesłanka: Generalnie, sytuacja s1 jest podobna do sytuacji s2

Przesłanka: A jest prawdziwe (fałszywe) w sytuacji s1

Wniosek: A jest prawdziwe (fałszywe) w sytuacji s2

Zgodnie ze schematem podanym przez Waltona przytoczone w przykładzie rozumowanie brzmi: generalnie sytuacja w Hiszpanii podobna jest do sytuacji w Polsce. To prawda, że w Hiszpanii buduje się ok. 1000 km dróg ekspresowych i autostrad, zatem możliwe jest to również w Polsce.

Do schematu argumentu z analogii Walton podaje cztery krytyczne pytania, na które należy odpowiedzieć, oceniając poprawność oraz siłę argumentu:

Krytyczne pytanie: Czy s1 i s2 są podobne w rozważanym przypadku?

Krytyczne pytanie: Czy A jest prawdziwe (fałszywe) w s1?

Krytyczne pytanie: Czy istnieją różnice między s1 i s2, które miałyby tendencję do zmniejszenia stopnia rozważanego podobieństwa?

Krytyczne pytanie: Czy istnieje jakaś inna sytuacja s3, która również jest podobna do s1, ale w której A jest fałszywe (prawdziwe)?

W przytoczonych powyżej przykładach bardzo wyraźnie widać, że w dyskursie naturalnym, argumentując, nie posługujemy się dokładnie schematami, gdyż w naturalnym języku mamy tendencje do skracania i omijania oczywistych dla nas elementów. Jednak na podstawie kontekstu i zrozumienia treści wypowiedzi, a także znajomości struktury różnych schematów argumentacji, jesteśmy w stanie te rozumowania zrekonstruować, odtworzyć tok rozumowania, co umożliwi przeprowadzenie analizy oraz odpowiedniej oceny argumentacji. Taka analiza języka i argumentacji użytej w dyskursie stanowi podstawę dalszych analiz politologicznych. Umożliwia nam ocenę poprawności użytych argumentów, ich siłę, adekwatność, ocenę i określenie strategii osoby wypowiadającej się, a co za tym idzie wyznaczenie przyszłych działań. Daje nam również potężną broń w walce z matactwem, kłamstwem i wysuwaniem niepoprawnych wniosków.

Zakończenie

Schematy argumentacji w ostatnim czasie są obiektem rosnącego zainteresowania z kilku powodów. Pierwszym jest ich wkład w teorię błędów (ang. *fallacies*). Jak Walton wskazał w serii monografii argumenty, które pasują do tradycyjnych kategorii błędów, wydają się (we właściwych warunkach) możliwe do zaakceptowania

i przekonujące. Zakłada bowiem (1996)³², że schematy oferują jeden ze sposobów radzenia sobie z tą pozorną sprzecznością. Schematy argumentacji są również bardzo atrakcyjne na płaszczyźnie pedagogicznej. Mogą być stosowane w celu zapewnienia uczniom dodatkowej struktury i analitycznych narzędzi służących do analiz naturalnych argumentów i ich krytycznej oceny. Schematy również posiadają duży potencjał do walki z różnego rodzaju problemami ze sztuczną inteligencją (AI). Język naturalny stanowi ogromne wyzwanie dla sztucznych agentów. Nawet jeśli skupimy się tylko na możliwości rozumowania i pozostawi się z boku fizyczne aspekty interakcji ze światem, agent musi poradzić sobie z dwoma podstawowymi problemami: niepewnością i niekompletnością. Ostatnie prace wykazały, że argumentacja oferuje potężne środki do rozwiązywania tych problemów poprzez odejście od czysto dedukcyjnych podejść monotonicznych do rozumowania i ku przypuszczalnym, podważalnym technikom³³. Takie rozumowanie musi być także przedstawione w formie dialogicznej, która jest odpowiednia do używanej przez ludzi. Po raz kolejny wykazano, że oparta na dialogu teoria argumentacji oferuje elastyczne, realistyczne, a co najważniejsze możliwe do wdrożenia techniki. W logice dedukcyjnej jesteśmy przyzwyczajeni do pracy z formami argumentacji. Dedukcyjne prawidłowe formy argumentu, jak *modus ponens* i sylogizm rozłączny są wykorzystywane jako formalne struktury analizy i oceny argumentu. W podobny sposób także różnego rodzaju indukcyjne formy argumentacji mogą być stosowane do modelowania probabilistycznych argumentacji. Narzędzie, jakie jest do tego potrzebne, to zestaw schematów argumentacji (formy argumentów), który można wykorzystać do modelowania różnego rodzaju probabilistycznych (domniemanych i podważalnych) argumentów.

LITERATURA:

1. ARYSTOTELES, *Retoryka*, Wyd. PWN, 2008.
2. M. BEARDSLEY, *Practical Logic*, Prentice-Hall, New York 1950.
3. L. VON BERTALANFFY, *Kritische Theorie der Formbildung*, Berlin 1928 (*Modern Theories of Development. An Introduction to Theoretical Biology*, Oxford 1933, New York 1962).
4. J.M. BOCHEŃSKI, *Współczesne metody myślenia*, Wyd. ANTYK, 2009.
5. K. BUDZYŃSKA, A. NOWACKI, J. SKULSKA, *Argumenty, diagramy i Araucaria-PL*, Forum Artis Rhetoricae, 2010.
6. D. CARBOGIM, D. ROBERTSON, J. LEE, *Argument-based Applications to Knowledge Engineering*, "Knowledge Engineering Review" 2000.
7. A.J. CHODUBSKI, *Wstęp do badań politologicznych*, Wyd. Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2004.

---

³² D. Walton, *Argumentation Schemes for Presumptive Reasoning*, LEA.

³³ Patrz: D. Carbogim, D. Robertson, J. Lee, *Argument-based Applications to Knowledge Engineering*, "Knowledge Engineering Review" 2000/15 (2), s. 119-149.

8. B. DOBEK-OSTROWSKA, R. WISZNIOWSKI, *Teoria komunikowania publicznego i politycznego*, Wyd. Astrum, Wrocław 2007.
9. J. FREEMAN, *Dialectics and the Macrostructure of Arguments*, Foris, Berlin 1991.
10. J. FOX, S.S. DAS, *Safe and Sound: Artificial Intelligence in Hazardous Applications*, Cambridge Mass MIT Press, Cambridge 2000.
11. A.C. HASTINGS, *A Reformulation of the Modes of Reasoning in Argumentation*, Ph.D. Dissertation, Northwestern University, Evanston, III, 1963.
12. A. JAKUBIK, *Zaburzenia osobowości*, PZWL, Warszawa 2003.
13. A. JAKUBIK, *Podstawy teoretyczno-metodologiczne psychiatrii systemowej*, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2003.
14. T. JEMIOŁO, A. DAWIDCZYK, *Wprowadzenie do metodologii badań bezpieczeństwa*, Warszawa 2008.
15. R.H. JOHNSON, T. BLAIR, *Logical Self-Defence*, Toronto 1977.
16. H. PRAKKEN, G. VREESWIJK, *Logics for Defeasible Argumentation, Handbook of Philosophical Logic*, tom 4, wyd. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht 2002.
17. I. Rahwan and G. Simari (ed.), *Argumentation Theory: A Very Short Introduction, Argumentation in Artificial Intelligence*, Springer, Berlin 2009.
18. J. SKULSKA, *Zastosowanie schematów argumentacyjnych Douglasa Waltona w komunikacji*, (w:) „Nowoczesne Systemy Zarządzania”, zeszyt nr 6, pod red. M. Murawskiej, Wyd. WAT 2011.
19. K. SZYMANEK, *Sztuka argumentacji. Słownik terminologiczny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
20. K. SZYMANEK, K. WIECZOREK, A. WÓJCIK, *Sztuka argumentacji. Ćwiczenia w badaniu argumentów*, Wyd. PWN, Warszawa 2005.
21. M. TOKARZ, *Argumentacja, perswazja, manipulacja. Wykłady w teorii komunikacji*, GWP, Gdańsk 2006.
22. S. TOULMIN, *The Uses of Argument*, Cambridge 1958.
23. D. WALTON, *Informal Logic: A Handbook for Critical Argumentation*, Cambridge University Press, New York 1989.
24. D. WALTON, C. REED, F. MACAGNO, *Argumentation Schemes*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008.
25. D. WALTON, *Argumentation Theory: A Very Short Introduction, Argumentation in Artificial Intelligence*, ed. Iyad Rahwan, Guillermo Simari, Springer, Berlin 2009.
26. D. WALTON, *Argumentation Schemes for Presumptive Reasoning*, LEA, New York 1996.

DOUGLAS WALTON'S ARGUMENTATION SCHEMES AS A METHODOLOGICAL BASIS FOR ANALYSIS OF LANGUAGE IN POLITICAL SCIENCE AS APPLICABLE TO NATIONAL SECURITY

Abstract. One of the major currents of contemporary researches on reasoning and argumentations is of an informal logic. Among its leading representatives are scholars such as I. Blair, R.H. Johnson and D. Walton. Their motivation for crafting some of its concepts was to engage the logic tools as applications to such analysis and evaluations of arguments that could be carried out in everyday life, in political debates, legal disputes or social commentaries specific to newspapers, television and the Internet. Hence, it can be as well used in the security studies. A characteristic feature of this type of argument is first, dialogical structure, and second, non-monotonic (contestable) character. Informal Logic provides us with the methodological tools, in the form of argumentation schemes that allow for this type of analysis in different fields of studies. Schemes include deductive argument forms such as *modus ponens* reasoning and inductive forms of argument as the collected data sets for statistical conclusion derived from these data. This kind of reasoning supports the inferences in the case of incompleteness, and allows figuring out the unknown data. It is therefore an ideal tool that can be used as a support for social sciences, and the analysis of "language" in the natural discourse, including the security studies.